ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

27

Ifj. SARKADY SÁNDOR

WILCKENS HENRIK DÁVID

(1763-1832)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEMI KIADÓ

SOPRON
2014

ERDÉSZNAGYJAINK ARCKÉPCSARNOKA

27

Ifj. SARKADY SÁNDOR

WILCKENS HENRIK DÁVID

(1763-1832)

ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEMI KIADÓ

SOPRON
2014

A sorozat szerkesztéséért felelős:
Prof. Dr. Lakatos Ferenc
az Erdőmérnöki Kar dékánja

ISSN 1417-8885
ISBN 978-963-334-155-1

Felelős kiadó:
Prof. Dr. Varga László
a Nyugat-magyarországi Egyetem
tudományos és külügyi rektorhelyettese

Kiadványt összeállította:
Ifj. Sarkady Sándor

Lektorálta:
Románné Roxer Valéria

Készült a Lővér Print Nyomdában (Sopron Ady E. u. 5.)

E L Ő S Z Ó

Számomra nagy megtiszteltetés, hogy az Erdőmérnöki Kar alapító professzoráról szóló kiadvány előszavát én írhatom.

Tavaly, 2013-ban volt Wilckens Henrik Dávid születésének 250-ik évfordulója. Ezt bizony lekéstük. De nagy elődeinkre nem csak évfordulókon lehet és kell emlékezni, hiszen életük és munkájuk eredménye örök. Igaz ez professzorunkra is, hiszen az Erdőmérnöki Kar múltja és jelene minden bizonnyal más lenne nélküle.

Nagyon meglepett - mikor az eddig megjelent 26 könyvecske között hiába kerestem Wilckens professzor nevét - hogy eddig senkinek nem jutott eszébe megírni az Ő életútját.

Ha meggondolom, hogy valahányszor belépek a kari tanácsterembe rögön szemembe ötlik Wilckens latinul írott jelmondata: „E nuce fit corylus, ex glande ardua quercus Exiguum nihil esse putes, quod crescere possit" vagyis „Magból lesz a mogyoró, makkból a büszke égre törő tölgy, jelentéktelen semminek hinnéd, mi fává terebélyesedik később". Az új belépők, vagy „kívülről érkezők" mindig megkérdezik, hogy mit jelent a latin felirat, és mind egyetértenek abban, hogy nagy bölcsesség rejlik ebben a mondatban: a kicsinek látszó dolgokat sem szabad semmibe venni, mert soha nem tudhatjuk előre, hogy az idők során mivé növik ki magukat. Mint ahogy azt sem lehetett előre tudni, hogy az 1808-ban Selmecbányán beindított Erdészeti Tanintézet, több mint 200 éves nem akármilyen „utat" fog bejárni.

Wilckens professzor igazi polihisztor volt, a mai egyre inkább szakosodott tudósokhoz képest sokkal sokrétűbb, több tudományágban rendelkezett képzettséggel és tudással a reáltárgyaktól az orvostudományokon keresztül a filozófiáig. 23 éven keresztül oktatta egyedül az Erdészeti Tanintézet valamennyi szaktárgyát.

Életét és munkásságát ma is méltó példaképül állíthatjuk a modern korok fiatalságának!

Ezért is ajánlom bátran minden kedves olvasónak a sorozat Wilckens életét és munkásságát bemutató 27. füzetét. Köszönet érte a kötetet összeállító ifj. Sarkady Sándor főigazgató úrnak és Románné Roxer Valéria múzeumi munkatársnak.

Sopron, 2014. március 6.

Prof. Dr. Lakatos Ferenc
az Erdőmérnöki Kar dékánja

Fotó: Központi Levéltár (Vadas hagyaték)

Wilckens emlékhely Szklenó (1912)

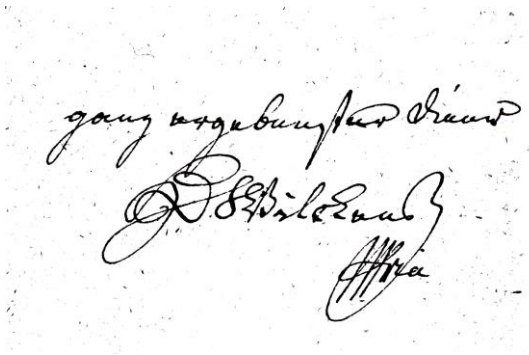

Wilckens H. D. aláírása 1816.-ból, Rath Ignáchoz írott leveléből

Dr. Hiller István, Dr. Mészáros Károly és Zakar János emlékének

Wilckens Henrik Dávid
Élete és munkássága

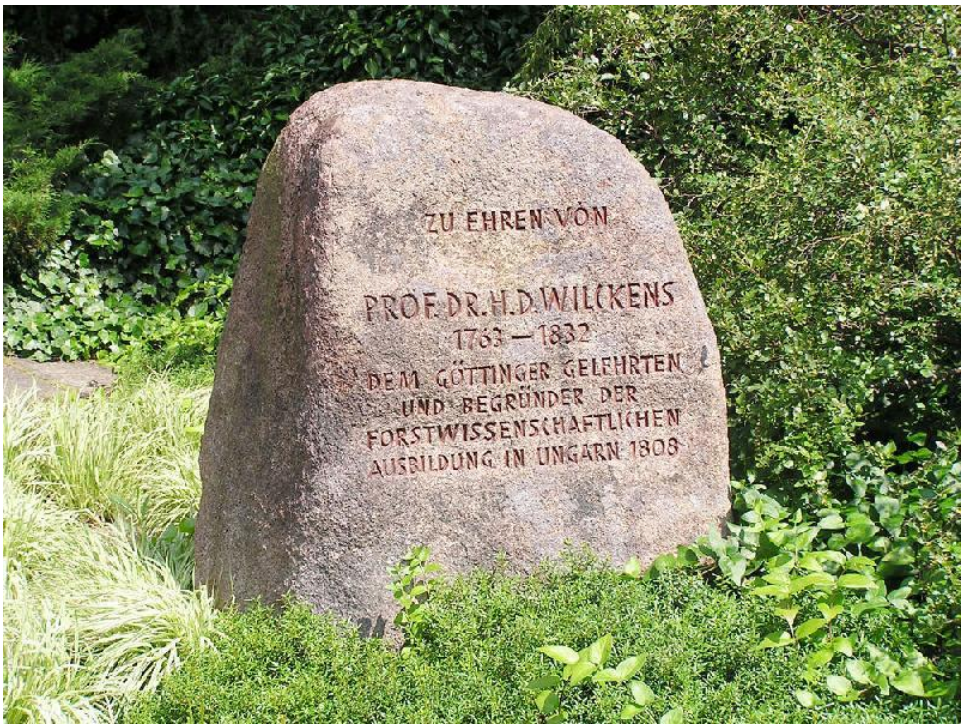

Fotó: Nordwestdeutscher Forsterei

Az 1984-ben felállított Emlékkő a göttingeni egyetem parkjában

Természettudós és polihisztor volt, az orvostudományok és a filozófia doktora, császári és királyi bányatanácsos, a magyarországi erdészeti felsőoktatás megteremtője, az erdészettudomány első professzora, a híres Selmecbányai Erdészeti Tanintézet megalapítója.

A németországi évek

1763. november 14-én született Wolfenbüttelben, szülei negyedik gyermekeként. Atyja a braunschweigi hercegi udvar pincemestere volt. Anyjáról nem maradtak ránk adatok. Elemi és középiskoláit 1770 és 1782 között szülővárosában végezte.

Egyetemi tanulmányainak sorát 1782. augusztus 24-étől a Collegium Carolinumban kezdte meg. A német felvilágosodás szellemében tanult. Neves tudósok (Zimmermann, Eschenburg, Ebert) oktatták a matematika, a filozófia, a szépirodalom és a történelem tantárgyak ismeretére. Tudós tanárai vetették meg benne polihisztorságának alapjait. Tanulmányait 1784-1787 között a helmstedti egyetemen, a Julia Carolinán folytatta. Wilckens itt fejezte be orvosi tanulmányait.

1787. június 17-én kérte felvételét a Freibergi Bányászati Akadémiára. Júliustól a főbányahivatal engedélyezte számára az előadások hallgatását, valamint az engedélyben felsorolt bánya- és kohóüzemek tanulmányozását. Wilckens Freibergben került először szoros kapcsolatba az erdészettudománnyal.

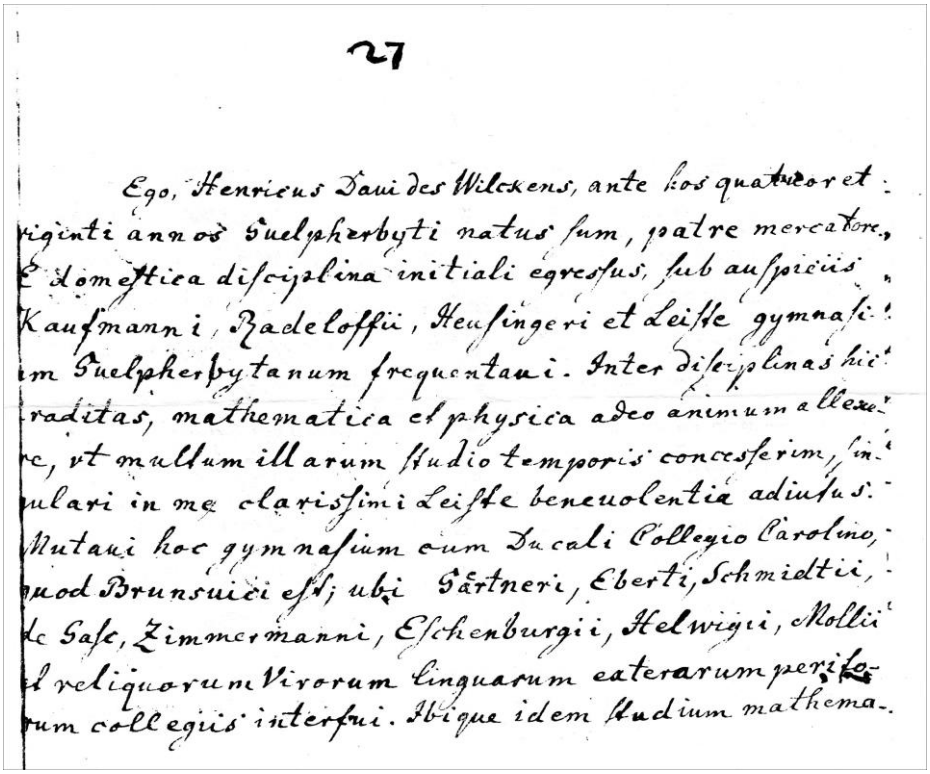
27

Ego, Henricus David Wilckens, ante hos quatuor et
viginti annos Guelpherbyti natus sum, patre mercatore,
& domestica disciplina initiali egressus, sub auspiciis
Kaufmanni, Radeloffii, Heusingeri et Leiste gymnasi-
um Guelpherbytanum frequentaui. Inter disciplinas hu-
raditas, mathematica et physica adeo animum allexe-
re, vt multum illarum studio temporis concesserim, in-
ulari in me clarissimi Leiste benevolentia adiutus.
Mutaui hoc gymnasium cum Ducali Collegio Carolino,
quod Brunsuici est; ubi Gärtneri, Eberti, Schmidtii,
de Safe, Zimmermanni, Eschenburgii, Helwigii, Mollii
et reliquorum Virorum linguarum caterarumque perito-
rum collegiis interfui. Ibique idem studium mathema-

Wilckens saját kézírása: latin nyelvű életrajzának első oldala 1788-ból[1]
/Göttingeni Egyetem levéltár Fasc. Nr. 72 BI. 27/

[1] Leipold Árpád szíves közlése

1788. április 22-től a göttingeni egyetemen tanult. Itt szerezte meg a filozófia magisztere címet. 1789. augusztus 1-én vehette át doktori oklevelét. 1790 és 1792 között mint magántanár működött ezen az egyetemen. Matematikát, kémiát és természettant tanított. Ez alatt az idő alatt megkezdte szakirodalmi tevékenységét is. Érdeklődési köre rendkívül változatos volt. Tanulmányaiban egyként található a matematika, a kémia, a fizika, a földrajz, az erdészet, a vadászat és a tudománytörténet körébe tartozó értekezés. Szülővárosában mint magántudós dolgozott 1791-1797 között. Miután megvált az egyetem magántanári katedrájától, egyre inkább az erdészettudománnyal került kapcsolatba, és az erdőgazdaság és az erdészeti szaktudomány művelését tekintette élethivatásának. Az utókorra maradt a wolfenbütteli Herzog August Bibliothek könyvkölcsönző könyve. Ebből megállapítható, hogy Wilckens 1793 novemberétől rendszeresen kölcsönzött erdészeti témájú műveket. Cramer, Carlovitz és Moser könyveit olvasta. Az erdőgazdasággal és az erdészettudománnyal való kapcsolata révén vált 1796-ban a Waltershauseni Forst- und Jagd-Societät tagjává és került a Bechstein féle Erdészeti Tanintézetbe tanárnak 1797-1799 között. Wilckens az intézetben minden tárgyat oktatott, és irodalmi munkássága ugyancsak személyére irányította a figyelmet.

Mint az intézet tanára a legkülönbözőbb feladatokkal látta el tanítványait. Arra az elhatározásra jutott, hogy kiadja azt az oktatási anyagot, melyet tanítványai birtokoltak az általa diktált szöveg alapján. Amikor a német erdészettudomány egyik megteremtője, Bechstein Meiningenbe ment, Wilckens átfogó tervet készített az oktatás továbbfejlesztésére. A már korábban megszűnt első németországi erdészeti tanintézet újbóli életre hívásának álma lebegett a szeme előtt. Tervei, beadványai azonban nem valósultak meg. Magántudósként 1799-1807 között ismét Wolfenbüttelben dolgozott. 1805-ben már érett benne az elhatározás, hogy elhagyja hazáját. Ahogy saját maga írta a Braunschweigisches Magazin 1805. július 13-i számában: „Sorsom nem azt akarja, hogy hazám végső nyugvóhelyem, sírom is legyen”. Miután Napoleon létrehozta a Wesztfáliai királyságot, Wilckens

német hazafiként nem akart idegen uralom alatt élni. 1807-ben végleg elhagyta hazáját. Ez akkor számára nemcsak politikai, de egzisztenciális kérdést is jelentett.

Wilckens kinevezése

A bécsi pénzverészeti és bányászati udvari kamara közös tanácsülése úgy határozott, hogy egy Erdészeti Tanintézet alapítása ügyében javaslattal fordulnak I. Ferenc császárhoz. Az uralkodó a javaslatot elfogadta és 1807. augusztus 30-án elrendelte a selmecbányai Bányászati Akadémia szervezeti keretében az Erdészeti Tanintézet felállítását. Ezt követően a kamara szeptember 30-án versenypályázatot hirdetett az erdészeti tanszék elnyerésére.

Három tudós jelölt pályázott. A versenyvizsga napját november 16-ra tűzték ki. Wilkens tömör és logikus pályázati kérvényében utalt korábbi tevékenységére: ő volt a Bechstein-féle intézet első tanára, ahol erdészettant és vadászattant oktatott. Elkészítette a szász-meiningeni hercegi tanintézet tantervét, ismerte az erdészeti oktatási intézmények felépítését, elsajátította a bányászat és kohászat tudományát is. Hardegg udvari fővadászmester október 7-én Wilckenst javasolta a tanszékvezetői tisztre. A kamara december 14-én felterjesztette Dr. H. D. Wilckenst, és az uralkodó december 17-én kegyes elhatározással kinevezte őt az Erdészeti Tanintézet első tanárává. Áttelepülése több nehézségbe ütközött és hosszabb időt vett igénybe. Személyes dolgainak (könyvtára, gyűjteményei, erdészeti eszközei) Selmecbányára való szállítása is hónapokig tartott. Nehéz anyagi helyzetére hivatkozva, a felmerült költségek megtérítését kérte a kamarától. Kérése nagyon is jogos volt. A zavaros háborús időben az árak és a költségek az egekig rúgtak.

Az Erdészeti Tanintézet alapítólevelét 1808. január 5-étől számítjuk. A agyar udvari kancellária ekkor értesült hivatalosan az intézmény felállításáról és Wilckens kinevezéséről, aki kinevezését 1808. április 20-án vette át Bécsben, a tanintézetre vonatkozó nyolc pontos szolgálati szabályzattal

együtt. Hivatali esküjében kijelentette, hogy nem tagja egyetlen titkos társaságnak sem. Kinevezésével egy időben felszólították a tanterv kidolgozására és az erdészeti oktatással kapcsolatos javaslatainak megtételére is. A szolgálati szabályzat értelmében 1808. június 16-ára elkészítette az erdészeti oktatás tantervét. Felterjesztésében többek között ezeket írta: „Az erdészet, szerény véleményem szerint, mindazon ismereteknek a foglaltja, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az erdőket okszerűen kezeljük.” Maga írta, hogy mindaddig, amíg az intézet gyermekéveit túlhaladja, bármilyen kimerítő is lesz, elő fogja adni az erdészettudomány minden szakágát, továbbá a bányaácsolást, az erdészeti térvázlatok és térképek készítését, az építészeti rajzokat. Hozzátette még, hogy bár az erdészeti jogállapotokra vonatkozó magyarországi törvényeket nem ismeri, mindaddig a német erdő-erdőrendészeti törvényt tartja szem előtt, amíg a magyar törvényeket jól ismerő személyt erre a posztra nem fognak kijelölni.

Úgy gondoljuk, hogy a tantervet – most kétszáz évvel annak megszületése után is - Wilckens életrajzában fel kell tüntetnünk. Ismerje meg a kései utókor is annak legalább a felépítését.

I. AZ ERDÉSZET ÁLTALÁBAN (FORSTWESEN)

Az erdészet általános átnézete

1. Az erdészeti tudomány (Forstwissenschaft):

Az erdészeti mennyiségtan:

A/ Tiszta mennyiségtan:

a, aritmetika,
b, algebra,
c, geometria,
d, trigonometria,
e, erdészeti térképrajz.

B/ Alkalmazott mennyiségtan:

a. mechanika:
1. statika,
2. géptan.

b. építészet:
1. középítészet,
2. vízépítészet,
3. bányaácsolás,
4. építészeti rajz.

2. Erdészeti természetrajz:

A/ Általános átnézet

B/ Erdészeti természetrajz

a, erdészeti ásványtan,

b, erdészeti növénytan,
c, erdészeti állattan,

C/ Erdészeti természettan

D/ A vidék erdészeti ismerte

3. Erdészeti technológia:

A/ A fatechnológia, különösen a szenítés, fizikai és kémiai alapelvek szerint,

B/ Erdészeti állattani technológia.

II. ERDŐGAZDASÁG

1. Az erdőtenyésztés (Holzzucht):

A/ természetes, B/ mesterséges úton,

a/ vágással (durch das Schlagen),
b/ vetéssel,
c / ültetéssel,
d / dugványozás- és homlitással.

2. Erdőhasználat:

A/ ***A fák használata*****:**

a/ a fatermény,
1. haszonfa,
2. tűzifa,

b/ A cserzéshez szükséges kéreg,
c/ tapló,
d/ makkoltatás,
e/ szurok, terpentin, terpentinolaj,
f/ kátrány és szurok,
g/ korom,
h/ hamuzsír.

B/ Az erdők használata:

a/ vasas földön (Eisenerde),
b/ kötött agyagos,
c/ agyagos,
d/ köves,
e/ tufás talajon,
f/ fűhasználat és legeltetés, a legeltetési erdészeti szabályok felsorolása mellett,
g/ alomhasználat,
h/ halászat,
i/ méhészet,
k/ vad.

C/ ***Erdészeti vadászattan***

Erdőbecslés:

Kamarai erdészeti alapelvek, az erdők:

A/ fenntartására,

B/ kihasználására,

C/ javítására.

III. ERDÉSZETI JOGISMERETEK

1. **Általános átnézete a jogismereteknek**
2. **Az erdőrendészet (Forstpolizeirecht)**
3. **Az erdészeti jog (Forstrecht)**

Wilckens intézet alapító és intézet formáló tevékenysége

Wilckens első előadására Selmecbányán 1809. február 12-én, I. Ferenc születésnapján, a főbányagrófi hivatal valamennyi tagja előtt és akadémiai hallgatók jelenlétében került sor. Az alapítólevél, a szolgálati utasítás, valamit a tantervre vonatkozó rendelkezések Wilckenst nehéz helyzet elé állították. Nem csak az összes erdészeti szaktárgyak előadása, hanem még az ezeket előkészítő alaptudományok oktatása is az újonnan kinevezett tanár feladatkörébe tartozott. Hamar bebizonyosodott, hogy egy ilyen megbízatásnak egy felsőfokú tanintézetben egy tanszék, illetve egy tanár nem tehet eleget. Ennek orvoslására jött létre az ún. „filozófiai kurzus" néven szervezett tanszék, amely az előkészítő, illetve az alaptudományok művelését oktatta mindazok számára, akiknek nem volt szakirányú előképzettségük.

Wilckens határozott fellépéssel elérte az előadások eredetileg kijelölt kezdési időpontjának megváltoztatását is. Már az első oktatási évben erdészeti gyakorlatokat tartott hallgatóinak a szászkői bányakincstári uradalom szklenói erdeiben. Hamarosan megkezdődtek kísérletei is. A havasi fenyő *(Pinus cembra)* vetés-kísérleteinek messzemenő támogatását kérte a felettes hatóságoktól. A történeti hűség kedvéért meg kell azonban jegyeznünk, hogy ő volt az első, aki Selmecbányát nem tartotta alkalmasnak Erdészeti Tanintézet létesítésére, sem Kisiblyét egy botanikus kert kialakítására.

Az udvari kamara 1810 évi 11.401-es számú rendelete előírta, hogy azok az erdészhallgatók, akik kamarai szolgálatba akarnak lépni, kötelesek fizikát, mechanikát és rajzot is hallgatni. Ezzel kezdetét vette a hároméves erdészeti oktatás ügye. Az így megnövekedett feladatoknak csak úgy tudott Wilckens eleget tenni, hogy segédtanár kinevezését kérte maga mellé, aki nem más volt, mint kitűnő tanítványa, Ignaz Rath (Ráth Ignác).

A kamara 1811. január 3-án teljes megelégedettségét fejezte ki Wilckensnek azokért a kiváló eredményekért, amit eddig az erdészeti oktatás területén elért. Ezt követően elfogadásra és bevezetésre került a hároméves tanterv is. Az új tanterv életbeléptetése azonban új tanerőt is kívánt. Wilckens

javaslatára 1812-ben tanársegéddé nevezték ki Wallhofer Józsefet. Wilckens a kinevezett tanársegédet egy rügy-, lomb-, virág- és maggyűjtemény, továbbá egy fiziológiai és fabetegségtani gyűjtemény összeállításával bízta meg. Mindezek a rendelkezései a tanintézet további felszerelését gyarapították és a gyakorlati oktatás céljait szolgálták. Még ebben az évben bevezették az általános számviteltant a tanintézetben. Az 1814-es esztendő említésre méltó eseménye volt, hogy a kamara Wilckens korábbi - még 1810-ben írt - kérelmét is teljesítette. Az Erdészeti Intézet igazgatójának átengedte kezelésre a szklenói és repistyei erdőrészeket azzal a kikötéssel, hogy ezekben az erdőrészekben a rendelkezésére bocsátott személyzettel azonnal megkezdi a felmérést, a térképezést, a becslést és erdőrendezést. Wilckens a szükséges munkálatokat 1815-1817 között, majd a másodszori erdőrendezést és revíziót 1829-1832 között elvégeztette.

Ezek az erdőrészek a növendékek gyakorlatát és képzését szolgálták. Benne a favágást, a szénégetést és az erdősítést is Wilckens útmutatásai és rendelkezései alapján végezték a tanítványok.

1816-tól új tanterv lépett életbe, az ún. rövidített tanterv, de ez visszalépést jelentett az 1811-es évihez képest. Ennek egyetlen oka a tanerő-hiány volt. Az 1811-es tanterv szerinti előadások megtartása ettől az évtől Wilckens számára a lehetetlen megterhelést jelentette volna. Wilckens a gyakorlati oktatás további elmélyítése céljából 1817-ben a kincstártól engedélyt kért egy kéregtörő malom felépítésére. A kéregtörő malom 300 Ft-os költségen Szklenón épült fel. Később egy fűrészmalom építését is engedélyezték részére. Ráth Galíciába való áthelyezése miatt 1818-1821 között mindkét évfolyam minden előadásának megtartása Wilckensre hárult.

1821-ben tovább szigorították az erdésznövendékek és a bányászakadémikusok magaviseletére és erkölcsi életére vonatkozó kritériumokat. 1822-ben újabb rendelet szabályozta, hogy az Erdészeti Tanintézetbe csak a 18. életévüket betöltött fiatalok vehetők fel, de ők is csak akkor, ha igazolni tudták az erdészet iránti hajlamukat. 1815-1822 között folyamatosan nőtt a hallgatóság létszáma, de a végzettekről nem tudtak

kellőképpen gondoskodni. Így az erdőgyakornokoknak megengedték, hogy jó anyagi ellenszolgáltatás mellett erdőőri feladatot is ellássanak.

Wilckens az 1820-as években a külföldi fanemek meghonosításának kísérleteivel foglalkozott. Kérésére 1824-ben az udvari kamara simafenyő *(Pinus strobus)* magot küldött szét, azzal a megkötéssel, hogy azt különböző erdőhivataloknál és az Akadémia erdejében foltokban vessék el. A szklenói fürdő parkjában - a magyar millennium idején - ezek a magról ültetett fenyők magasodtak az égig.

1809 és 1832 között Wilckens több mint kétszáz tanítványának adta át szakmai tudását. Bányász-, kohász- és erdészhallgatókat oktatott és nevelt szakmájuk szeretetére és megbecsülésére. Vadas és Hiller kutatásaiból tudjuk: 232 erdész tanítványa közül 197 fő volt magyarhoni, illetve erdélyi származású, 35 hallgató pedig a Habsburg birodalom más tartományaiból került ki.

Wilckens oktatási anyaga Selmecbányán

Több kutató szerint valószínűsíthető, hogy Wilckens tankönyvet szeretett volna írni mind az erdész, mind a bányász hallgatók számára. Végül is művének megírásától elállt, ami elsősorban azzal magyarázható, hogy az ő életében még az erdészettudomány gyakorlat által is igazolt eredményei gyér számúak voltak, másrészt a ráháruló feladatok (tanszékvezetés, gyakorlatvezetés, előadások, intézményfejlesztés) miatt nem tudott eleget tenni ennek a kihívásnak.

„Sokáig azt hittük, hogy az első erdészeti növénytan Fekete Lajos, ill. kollégái, Rejtő Adolf és Mágocsy-Dietz Sándor 1891-ben és 1896-ban megjelent köteteiben testesül meg. A Wilckens-féle előadási jegyzet előkerültével, annak lefordításával és első két kötetének nyomda alá rendezésével egy jó háromnegyed évszázadot előbbre kell lépnünk, így az érdeklődő olvasónak a hazai erdészeti növénytan írásos emlékének kétszáz éves bizonyítékát adhatjuk át!”[2]

Wilckens fő művének tekinthető Forstkunde c. munkája, mely tulajdonképpen öt kötetből áll, és erdészeti előadásainak teljes anyagát tartalmazza. Professzora előadásait Nedeczei Nedeczky Ferenc erdőmérnök-hallgató jegyezte le 1814-1815-ben Selmecbányán. Az előadások anyagát 1973-1975 között Zakar János fordította le németből magyarra. A kötetek tartalma:

I.	kötet:	Általános növénytan
II.	kötet:	Az erdészeti növények ismerete
III.	kötet:	A természetes fatenyésztés
IV.	kötet:	Az erdőhasználat
V.	kötet:	A mesterséges fatenyésztés

[2] Heinrich Dávid Wilckens előadásai : Erdészettan I-II./212. old./ közreadja Bartha Dénes

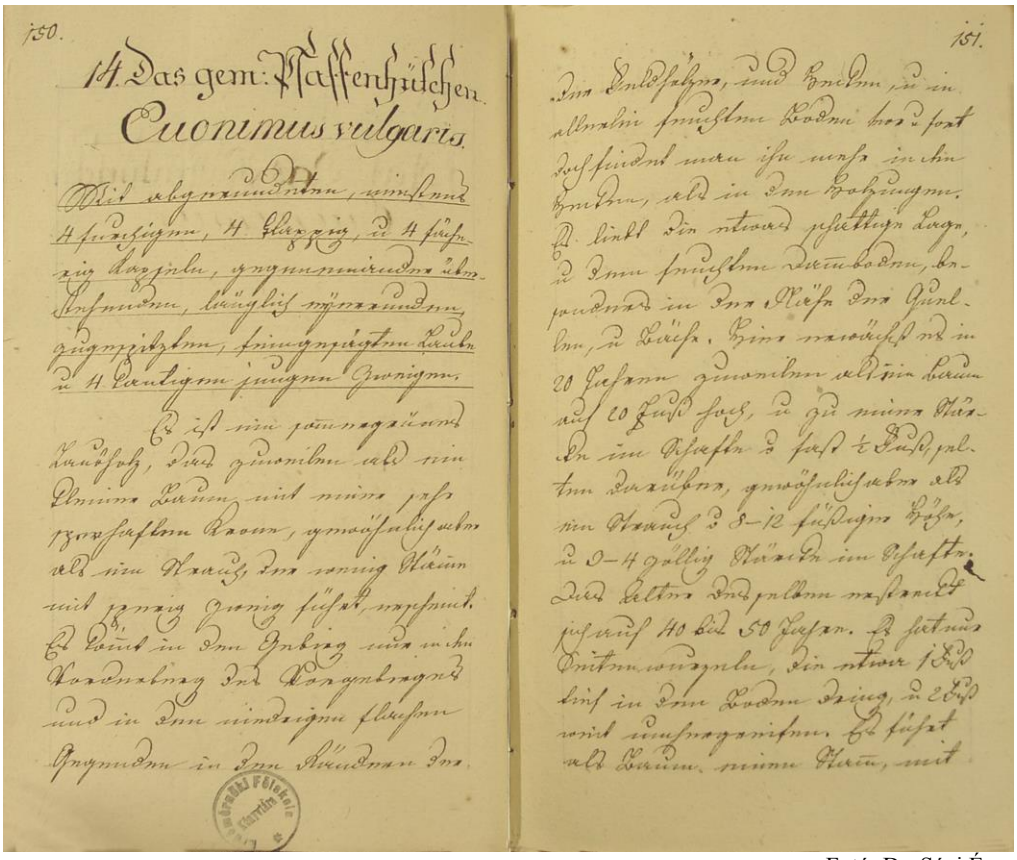

Fotó: Dr. Sági Éva

Nedeczei Nedeczky-féle II. kötet: Az erdészeti növények ismerete
14. fejezet a közönséges kecskerágó *(euonimus vulgaris)*[3]

Wilckens fő munkáján érződik Hartig és Cotta hatása. A magyar erdészeti felsőoktatás első tanárának a tollbamondás alatt Cotta jelmondata gyakran juthatott eszébe: „Az erdész hivatása félig tudomány, félig művészet, s csak ezek kivitelezése, a gyakorlat teszi mesterré."

Az ötkötetes jegyzet pótolta a tankönyvet, és rávilágított arra, hogy Wilckens az erdészettudomány anyagát hogyan osztotta fel rendszertanilag. A másik jegyzet 1824-25-ből maradt ránk, tanítványa Rusegger József tollából. Érdekessége, hogy ezt a Bányászati Akadémia növendékei használták, hiszen kötelezve voltak arra, hogy az Erdészeti Tanintézetben –

[3] Nyugat-magyarországi Egyetem Központi Könyvtár (Selmeci Műemlékkönyvtár)

ha csak kivonatosan is - erdészettant is hallgassanak. Jegyzetében Wilckens terjedelmesen foglalkozott a sarjerdőkkel, és hangsúlyozta az erdővédelem fontosságát is. Itt is hű maradt az erdők természetes felújításához. (Wilckens műveinek kritikájáról részletesen Lesenyi Ferenc és Hiller István művében olvashatunk.)

Wilckwns az oktatás, a kutatás és a nevelés feladatait 23 éven át egymaga látta el. Példásan, bár igen nehéz körülmények között. Emberfeletti energiával, vasakarattal és szigorral teremtette meg a semmiből Selmecbányán az Erdészeti Tanintézetet. 1832. május 25-én, 73 éves korában, hosszan tartó szenvedés után, hunyt el. Hamvait a selmecbányai evangélikus temetőben helyezték örök nyugalomra. Síremléke ma már nem látható. A nyughelyének felkutatására tett eddigi kísérletek is eredménytelenek maradtak. Vadas 1896-os művében még megemlítette, leírta és lefordította az epitáfium megkopott feliratát:

Hungarus et Teuto celebrantur Nomine Tanto:
Hic genuit Vivum Fecerat Ille Suum.
Is Raram Doctrinam Vita et Morte Probavit
Vita Studium: Mors Via Ad Astra Fuit.

„Németet és a Magyart e név teszi egyre dicsővé,
Az nemzé ezzé élve avatta magát.
Élte- s kimultával bizonyít vala ritka tanítást,
Élete: munka s tanulmány Halála: égbe vivé !”[4]

A felvidéki bányavárosban eltöltött majd negyedszázad „magyarrá avatta” a német föld fiát. Azt a férfit, akinek élete és munkássága a feledés homályába veszett volna, ha időről időre magyar professzorok, kutatók nem ápolták, ébresztgették volna emlékét. A hálás utódok által állított emlékkövét a szklenói út mellett - az általa ültetett facsoportnál - az elvakult nacionalizmus

[4] A felirat utolsó sora Sarkady Sándor ny. docens fordításában: „Élete: munka, tudás -, szelleme égbe vivé!”

elpusztította. A Vadas által táblával megjelölt emlékkőről – a táblát „WILCKENS EMLÉKÉNEK!”- felirattal leverték…

1968. november 21-22-én az Erdészeti és Faipari Egyetem Jubileumi tudományos ülésszakot rendezett. Az előadásokat követő ünnepi műsor után, az Egyetem Botanikus kertjében felavatásra került Alexovics László alkotása, a magyar erdészeti felsőoktatás első professzorának emlékműve. Ez az esemény fordította egész Európa figyelmét Wilckens felé. Az emlékművön ragyogó jelmondata így hangzik:

„VITA EST LABOR ET STUDIUM”

„Az élet munka és tanulás”

Fotó. Románné Roxer Valéria

Emlékműve a Nyugat-magyarországi Egyetem Botanikus kertjében

2008-ban, az Erdőmérnöki Kar által, alapításának 200-ik évfordulója alkalmából az emlékkő (szemből nézve) jobb alsó sarkán újabb, kisméretű emléktábla került elhelyezésre:

Fotó: Románné Roxer Valéria

„E nuce fit corylus, ex glande ardua quercus
Exiguum nihil esse putes, quod crescere possit”

„Magból lesz a mogyoró, makkból a büszke égretörő tölgy
Jelentéktelen semminek hinnéd, mi fává terebélyesedik később.”

Wilckensnek tulajdonított mottó 1814.

ÖSSZEFOGLALÁS

Wilckens életútját, munkásságát három korszakra tagolhatjuk. Első korszakát rendkívül széles érdeklődési körben a magas szintű tudás megszerzése jellemezte. Tevékenysége a filozófiától az orvostudományon, át a csillagászatig terjedt. Alkotó éveinek második korszakában fordult a bányászat és az erdészet felé. Megkezdte az erdészeti ismerek tanítását és jelentős erdészeti publikációkat is kifejtett. A harmadik korszaka, amely majd negyedszázadot ölel fel, a selmecbányai korszak. Itt a semmiből teremtette meg az erdészeti felsőoktatást, vált az erdészeti oktatás első professzorává. Ebben az időszakban tanított, dolgozott, irányított, óriási hangsúlyt fektetetve a gyakorlati képzésre, de már nem publikált többet.

1832-ben utód nélkül hunyt el, felesége és gyermeke nem volt. Családja az általa létrehozott Erdészeti Tanintézet és annak hallgatói voltak.

Portré, arckép nem maradt fenn nemes alakjáról. Magyarországi működését, fáradságot nem ismerő küzdelmét az új intézmény létrehozásáért, fenntartásáért, jobbításáért, a bécsi levéltár dokumentumai őrizték meg az utókornak. Előadásainak anyagát (mind az erdészeti, mind a bányamérnök hallgatók részére,) két tanítványának ránk maradt jegyzeteiből ismerjük. Ezek ma a Nyugat-magyarországi Egyetem Központi Könyvtárának féltve őrzött kincsei.

Wilckens életútjáról, munkásságáról az érdeklődök Vadas Jenő, Lesenyi Ferenc, Hiller István könyveiből, Csáky Károly, Fehér Dániel, Leipold Árpád, Oroszi Sándor, Bartha Dénes és Rozsnyay Zoltán publikációiból tájékozódhatnak.

Élete és munkássága örök példaképpen álljon azok előtt a fiatalok előtt, akik hivatásuknak a hazai erdészet nemes szolgálatát választották.

Dr. H. D. Wilckens műveinek címoldalaiból:

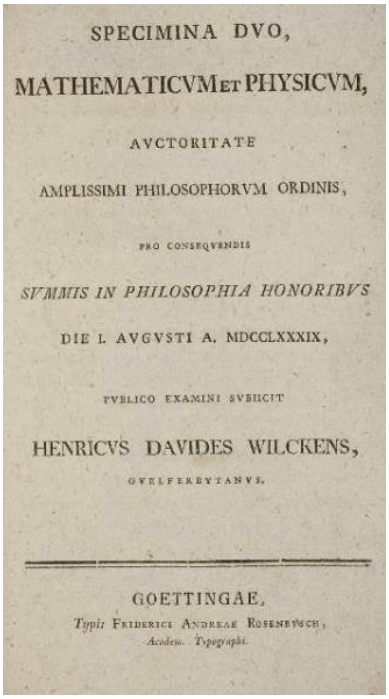

SPECIMINA DVO,

MATHEMATICVM ET PHYSICVM,

AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS,

PRO CONSEQVENDIS

SVMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBVS

DIE I. AVGVSTI A. MDCCLXXXIX,

PVBLICO EXAMINI SVBIICIT

HENRICVS DAVIDES WILCKENS,

GVELFERBYTANVS.

GOETTINGAE,

Typis FRIDERICI ANDREAE ROSENBVSCH,
Academ. Typograph.

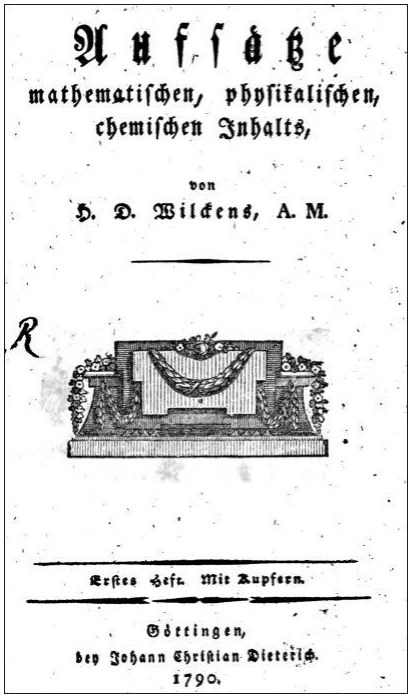

Aufsätze

mathematischen, physikalischen, chemischen Inhalts,

von

H. D. Wilckens, A. M.

Erstes Heft. Mit Kupfern.

Göttingen,
bey Johann Christian Dieterich.
1790.

Etwas

aus

der polnischen

Gelehrtengeschichte.

Ein historischer Versuch,

durch

zwey Fragen in Herrn Hofrathes Kästner zweyten Samml. geometr. Abhandl.

veranlaßt.

Von

H. D. Wilckens, A. M.

Helmstedt,
im Verlage bey K. G. Fleckeisen,
1792.

Ueber

eine

portugiesische Handschrift

der

Wolfenbütteler Bibliothek

und

noch einige Worte

über

den polnischen Mathematiker

Johann Broscius.

Ein zweyter historischer Versuch.

Von

D. H. D. Wilckens.

Wolfenbüttel,
bey H. G. Albrecht.
1793.

Die
Anfangsgründe
der
künstlichen Holzzucht
durch
die Besamung
aus
dem Sacke oder der Hand
von
H. D. Wilckens.

Braunschweig,
gedruckt und im Verlage bey K. Reichard.
1800.

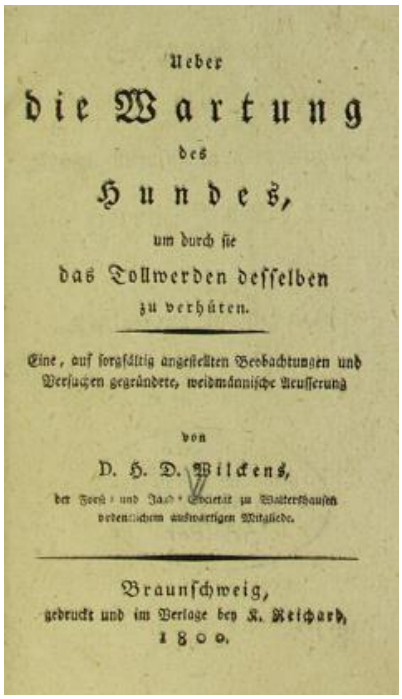

Ueber
die Wartung
des
Hundes,
um durch sie
das Tollwerden desselben
zu verhüten.

Eine, auf sorgfältig angestellten Beobachtungen und Versuchen gegründete, weidmännische Aeusserung

von
D. H. D. Wilckens,
der Forst- und Jagd-Societät zu Waltershausen ordentlichem auswärtigen Mitgliede.

Braunschweig,
gedruckt und im Verlage bey K. Reichard,
1800.

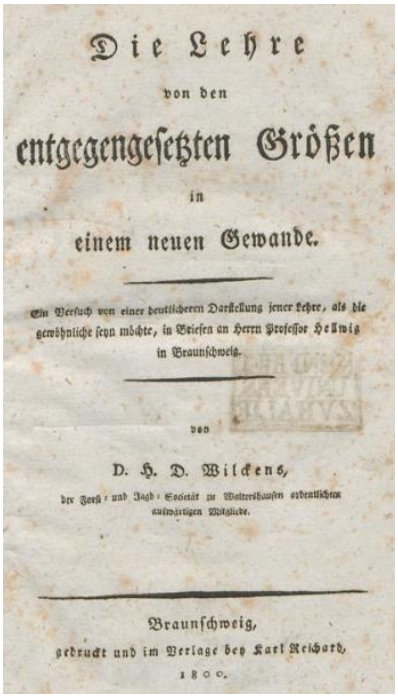

Die Lehre
von den
entgegengesetzten Größen
in
einem neuen Gewande.

Ein Versuch von einer deutlicheren Darstellung jener Lehre, als die gewöhnliche seyn möchte, in Briefen an Herrn Professor Hellwig in Braunschweig.

von
D. H. D. Wilckens,
der Forst- und Jagd-Societät zu Waltershausen ordentlichem auswärtigen Mitgliede.

Braunschweig,
gedruckt und im Verlage bey Karl Reichard,
1800.

Dr. habil Bernd Bendix nyugalmazott német professzor szívességéből

Wilckens Henrik Dávid művei

Wilckens, Heinrich David: Der Demoiselle Noel... 30. aug. 1781, Wolfenbüttel, 1781. 2 p.

Wilckens, Henricus Davides: Specimina duo, mathematicum et physicum, auctoritate amplissimi philosophorum ordinis, pro consequendis summis in philosophia honoribus die 1. Augusti A MDCCLXXXIX, publico examini subiicit -, Guelferbytanus. Goettingae, 1789, Rosenbusch. 40 p.

Wilckens, Heinrich David: Von den Pflichten, Arbeiten und dabei nöthigen Vorsichten eines Chemisten. Alls Einladungsschift zu seinen Vorlesungen. Göttingen, 1790, Rosenbusch. 24 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Aufsätze mathematischen, physicalischen, chemischen Inhalts. 1. H. Goettingen, 1790, Dietrich. XX, 95 p. (2-6.H. 1791?)

(Wilckens) Wilkens, (Heinrich David): Ueber eine Ausserung einiger Physiker. = Journal der Physik. Hrsg.: F.A.C.Gren. 4, 1791, (2). p. 189-195.

(Wilckens) Wilkens, H(einrich) D(avid): Beobachtung eines Nordlichts in Säulegenstalt.= Journal der Physik. Hrsg.: F.A.C.Gren. 3, 1791, (3). p. 505-506.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Auszug eines Schreibens des Herrn Magister Wilkens an den herausgeber. = Journal der Physik. Hrsg.: F.A.C.Gren. 5, 1792, (1). P. 19-22.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Der Benedictinermönch Adelmus und Ralph Ousley. = Journal der Physik. Hrsg.: F.A.C.Gren. 5, 1792, (3). P. 383-386.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Etwas aus der polnischen Gelehrtengeschichte. Ein historischer Versucht durch zwey Fragen in Hertn Hofrathes Kästner zweyten sammlung geometrischen Abhandlungen veranlasst. Helmstedt, 1792, Fleckeisen. WIII, 75 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Einige Bemerkungen über das unbrauchbare Glas. = Braunschweigisches magazin. 1792, 49. p. 776-780

(Wilckens) Wilkens, (Heinrich David): Ein Beytrag zu den gefärbten Schatten. = Journal der Physik. Hrsg.: F.A.C.Gren. 7, 1793, (1). P. 21-27.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Ueber einige portugiesische Handschrift der Wolfenbütteler Bibliothek und noch einige Worte über den polnischen Mathematiker Johann Broscius. Ein zweyter historischer Versuch. Wolfenbüttel, 1793, Albrecht. XII, 125 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die forstmännische Lehre von dem Oertlichen. Braunschweig, 1800, Reichard. VI, 44 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die Lehre von den entgegengesetzen Grössen, in einem neuen Gewande: Ein Versuch von einer deutlicheren Darstellung jener Lehre, als die gewöhnliche seyn möchte, in Briefen an herrn Professor Hellwig in Braunschweig. Braunschweig, 1800, Reichard. 26 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Ueber die Wartund des Hundes um durch sie das Tollwerden desselben zu Beobachtungen und Versuchen gegründetet widmännische Ausserung. Braunschweig, 1800, Reichard. 26 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die Anfangsgründe der natürlichen Holzzucht. Braunschweig, 1801, Reichard. XL, 354 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die Anfangsgründe der widmänniscen Sprache von den Thieren. Braunschweig, 1801, Reichard. XVI, 272 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die Bildug des Forstmannes. Braunschweig, 1801, Reichard

Wilckens, H(einrich) D(avid): Eine Asserung über die Bildung des teutschen Forstmannes. Braunscheig, 1801, Reichard. X, 35 p.

Wilckens, H(einrich) D(avid): Etwas über das Erdöl im Fürstenthum wolfennbüttel. = Braunschweigisches Magazin. 1805. p. 28.

Wilckens, Heinrich David: Forstkunde. Vorgetragen von Herrn--. Nedeczey Ferenc halgató jegyzete. 5 kötet. Schemnitz, 1814-1815. Kézirat

Wilckens, H(einrich) D(avid): Die Regulierung der beiden exseindwiten P.P. Reviere. Schemnitz, 1817. p. 645-747. Kézirat töredék

Wilckens, H(einrich) D(avid): Forstkunde. Vorgetragen am. K.k. Forstinstitute zu Schemnitz in den J. 1824 und 1825 Russegger Joseph hallgató jegyzete. Schemnitz, 1824-25. 166. p. Kézirat

Wilckens, H(einrich) D(avid): Aufsätze in Crell's chemischen Annalen, Zimmermann's geographischen Annalen und in den Helmstädtischen gelehrten Zeitungen

Heinrich David Wilckens: a selmeci Erdészeti Tanintézet első tanárának előadásai / Erdészettan I-II. Nedeczei Nedeczky Ferencz 1814-1815-ben német nyelven készített jegyzetei alapján magyarra fordította Zakar János ; [közr.] Bartha Dénes (Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Növénytani és Természetvédelmi Intézet) Sopron, 2014

Wilckens Henrik Dávidról szóló művek

Verzeichniss der Vorlesungen, welche in der nächsten Winter vom 18-ten October 1790 an sowol von den ordentlichen und ausserordentlichen Herren Professoren, als von Privat-Lehrern auf der Universität zu Göttingen gehalten verde. Göttingen, 1790.

Eine Aeusserung über die Bildung des deutschen Forstmannes, von H.D.Wilkens. Braunschweig, 1801. In: Zeitschrift für Forstwissenschaft. Hrsg.: August Hartmann, C.P. Laurop. 1801. 1.Bd.1.H.p. 185-187.

Hartig, Georg Ludwig: Lehrbuch für Förster und die es werden wollen. 1-3. Bd. Wien, 1808. 3 db.

Allgemeine Literatur-Zeitung. 1809.2.Bd.1 26.Br. p. 39. Halle-Leipzig

Das Gelehrte Teutschland oder lexikon der jetzt lebenden teutschen Schriftsteller. Angefangen von G.Chr.Hamberger, Prof der Gelehrten Gesichte auf der Universität Göttingen. Forstgesetzt von John G. Mausel, Königl. Preussischen und fürstl. Quedlinburgischem Hofrath, ordentlichem Professor der Gesichtkunde auf der Universiität Erlangen, und Mitgliede einiger Akademien 7. Bd. 1798 lemgo. – Dreyzehnter Nachtrag zu den Vierten Ausgabe…1812, lemgo.

Pütter: Versuch einer akademischen Gelehrte geschichte von der Georg-august-Univerität Göttingen. 3.Th. Saalfeld, Friedrich von: Gesichte der Universität Göttingen in der Zeitraume von 1788 bis 1820. Hannover, 1820, Helwingsche Hofbuchhandlung. P. 259-260

Gallisen, Adolp Carl Peter: Medicinische Schriftsteller äexikon der jetzt lebenden Aerzte, Wunderaerzte, Gebursthelfer, Apotheker und Naturforscher aller gebildeten Völker. Coppenhagen, 1835.

Pütter: Versuch einer akademischen Gelehrten-Gesichte von der Georg August-universität zu göttingen. 4.Th. von 1820 bis zu ersten Säculafeier der Universität im Jahre 1837. Göttingen, 1838, Vandenhoeck-Ruprecht. P. 378.

Bechstein, Ludwig: Dr.Johann Matthäus Bechstein und die Forstacademie Dreissigacker: ein Doppel-Denkmal. Meiningen, 1866. VIII, 420 p.

Löffelholz-Colberg, Friedrich von: Forstliche Chretomathie. 1-4. Berlin, 1866-1868, Springer 5 db.

(Wessely, J.): Rudolf Ritter v. Feistmantel und sein Wirken. Nekrolog aus der Feder eines Freundes und Mitarbeiters am Werke unseres forstlichen Fortschrittes. Österr. Monatsschrift für Forstwesen, 21. Bd. 1871. 5.p. 173-192

Faller Gusztáv: A Selmeczi m.kir.Bányász és Erdész-Akadémia fenállásának emlékkönyve 1770-1870. Selmecz, 1871, Joerges. IV, 351 p.

Faller, Gustav: Gedenkbuch zur hundertjahrigen Gründung der königlichen ungarischen Berg- und Forstakademie 1770-1870. Schemnitz, 1871, Joerges. IV, 389 p.

Hess, Richard: Lebensbilder hervorragender Forstmänner und um das Forstwesen verdienter Mathematiker, Naturforscher und Nationalökonomen. Berlin, 1885, Parey. XXIV, 439 p.

Pauer, János: A selmeczbányai m.kir. bányászati és erdészeti akadémia története alapítástól vagyis 1770-től kezdve az 1895/96 tanév végéig. Selmecbánya, 1896, Joerges. 364 p.

Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 1-3. köt. Bp. 1896, Pátria. 3 db.

Vadas Jenő: A selmecbányai m.kir.erdőakadémia története és ismertetője. Bp. 1896, Pátria. IV, 383 p.

Fekete Zoltán: A Szklenófürdői Wilckens-emlék. EL. 1912. 14. sz.

Verzeichnis der Mitglieder der Herzogl. Sachsen-Gotha-und Meningischen Societät der Forst- und Jagdkunde zu Dreyssigacker. In: Annalen der Forst- und Jagdwissenschaft. 3. 1913. 1. p. 133.

Bansaude, Joaquim: Les Légendes Allemandes. 1. Genéve, 1917-1920.
Gross: Zur Gesichte der Forstlichen Hochschule Tharandt insbesondere für die Zeit von 1891 bis 1926. Tharandt, 1926. 162 p.

Arnim, M.: Corpus Academicum Gottingense (1737-1928). Göttingen, 1930, Vandenhoeck-Ruprecht

Fekete Zoltán: Dr. Wilckens Henrik Dávid emlékezete. EL 1932. 5. sz.

A M(agyar) Kir(ályi) Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola története és mai szervezete. Sopron, 1933. 47 p.

Fehér, D.: Dr. Heinrich David Wilckens. Der Begründer des höheren forstlichen Unterrichtes in Ungarn. Anlässlich des 125. jahrestages seiner ersten Vorlesung. In: Zeitschrift für forst- und Jagdwesen.66.Jg.1934.2.H. p. 65-78

Modrovich Ferenc: Egy csendes évforduló. A magyar erdészeti felsőoktatás 125 éve. In: erdészeti Lapok. 73. évf. 1934. 5. füz. p. 381-387.

Selle, G.von: Die matrikel der Georg August Universität zu Göttingen 1734-1837. Hildesheim-Leipzig, 1937.

Fehér Dániel: Dr. Heinrich David Wilckens. Der Begründer des höheren forstlichen Unterrichtes in Ungarn. Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen. 1938. 2. H

Mihalovits János: A selmeci Bányászati Akadémia alapítása és fejlődése 1846-ig. Sopron, 1938. 68 p. (Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735-1935. 2.)

Mihalovits, Johann: Die Entstehung der Bergakademie in Selmecbánya (Schemnitz) und ihre Entwicklung bis 1846. Sopron, 1938. 80 p. (Historia eruditions supreious rerum metallicaru, et saltuariarum in Hungaria 1735-1935. 2.)

Lesenyi Ferenc: Erdészeti szakművelődésünk és felsőbb erdészeti szakoktatásunk történelmi alapjai. Sopron, 1940. 78 p. (Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735-1935. 5.)

Barták, J.: Vyvin lesnickeho skolstva na Slovensku v rámvi lesohospodárskych pomerov. Bratislava, 1942

Kavuljak, A: Dejiny lesnictva a drevárstva na Slovensku. Bratislava, 1942.

Richter, Albert: Heinrich Cotta: Leben und Werk eines deutschen Forstmannes. 2. Aufl. Radebeul, 1952. 247 p.
Stresemann, Erwin: Johann Matthäus Bechstein.In: Neue Deutsche Biographie. 1. Bd. Berlin, 1953. p. 692.

Az Erdőmérnöki Főiskola Könyvtárának történeti kiállítása. 1958. szept. 6. In: Erdészettudományi közlemények. 1958. 2.sz. p. 233-239.

Lesenyi Ferenc: A selmecbányai erdészeti tanintézet története (1808-1846). Sopron. 1958. 120 p. (Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735-1935. 6.)

Madlen, Jan: Sto pätdesiat rokov lesnickeho vysokého skolstva na Slovensku. Martin, 1958, Lesn. Drev. Múzeum. 97 p.

Scmidt, K.: Gesichte der Stadt Waltershausen. Valtershausen, 1959. p. 147-158.

Ebel, W.: Catalogus Professorus Gottingiensium 1734-1962. Göttingen, 1962, Vandenhoeck-Rupprecht

Kirnbauer, Franz: Der Ledersprung. Leobener Grüne Hefte. 59. H. Wien, 1962, Montan.

Klein, J.: Drevárska fakulta, drevárski inzinieri a drevárska prax. In. Drevo. 1964. 9. p. 336-340

Stastny, T.: Vznik a vyvoj lesnickeho skolstva pri Banskej akadémii v Banskej Stiavnici. Sbornik „Z dejin vied a techniky na Slovensky". 3. 1964.

Erdészeti és Faipari Egyetem. (összeáll. Igmándy Zoltán.) Sopron, 1966. 67 p. Leszohozjajsztvennüj i Leszopromüslennüj Universitet. (Szoszt. Igmándy Zoltán.) Sopron, 1966. 62 p.

Universität für Forstwirtschaft und Holzindustrie. (Verf. Zoltán Igmándy.) Sopron, 1966. 71 p.

L'Université des Forets et du Bois. (red. Zoltán Igmándy.) Sopron, 1966. 67 p.

University of Forstry and Timber Industry. (Compil.Zoltán Igmándy.) Sopron,1966. 71 p.

Pfauch, Wolfgang: Der Naturforscher und Forstmann Johann Matthäus Bechstein. In: Abhandlungen und Berichte des Naturkunde-Museums Gotha. 1966. p. 27-54.

Schwake, Helmut Peter: Heinrich David Wilckens und seine portugiesiche Handschrift der Wolfenbütteler Bibliothek. Einige biographisch-wissenschatft-Geschichtliche Anmerkungen. Coimbra, 1966, Limitada

Visnowsky, P.: Die Entwicklung der Forstlichen Fakultat der Hochschule für Forst- und Holzwirtschaft in der Slovakei. Vortrag am internationalen Symposium über die Technologie der Exploitation, Manipulation und des Transportes von Holz vom 24. bis 28. October 1966 in Zvolen.

Frauendorfer, Rudolf: Zum fünfzigsten Todestag von Adolf Ritter von Guttenberg. In: Allgemeine Forstzeitung. 78. Jg. 1967. 4. p. 80-81

Schwartz, Ekkehard: Aur den Spuren des Oberforst- und Jägermeisters Hans Dietrich von Zanthier. Berlin, 1967. 80 p.

Tschermak, Leo: Dem Gedenken an Hofrat o. ö. Professor Dr. Adolf Ritter von Guttenberg. Centralblatt für das ges. Forstwesen. Wien. Sonderheft: 100 Jahre akademisches Forststudium in Österreich 1867-1967. Wien, 1967. Österr. Agrarverl. p. 427-430.

Paska, J.: Die Entwicklung der Ausbildung an den Hochschulen für forst- und Holzwirtschaft in Zvolen In: Forstarchiv, 39. Jg. 1968. 8.H. p. 172-177.

Urgela, Jozef: Zaciatky Lesnickeho vysokéhé skolstva na Slovensku. Dr. Heinrich David Wilckens (1763-1832). In: Zbornik Lesnického, drevárského a polovnickeho muzla. 1968. 5. p. 95-116.

Vozar, J. – Gindl,J.: Banska Stiavnica. 1968, Stredoslovenské vyd.

Hiller, István: Die Forstwissenschaft als die Wiege unseres Holzwirtschaftlichen Hochschulwesens. Sopron, 1969. In: Erdészeti és Faipari Egyetem kiadványai. 1969. 1. 107 p.

Alma Mater (Irták: Béldi Ferenc, Herpay Imre Hiller István) Sopron, 1970. 116 p.

Az Erdészeti és Faipari egyetem (Összeáll. Hiller istván) Sopron, 1970. 78 p.

Leszohozjajsztvennüj i Leszopromüslennüj Universzitet. (Szoszt. István Hiller) Sopron, 1970. 72 p.

Universität für Forstwesen und Holzindustrie. (Zusammengest. István Hiller) Sopron, 1970. 78 p.

L'Université des Forets et du Bois. (Red. István Hiller) Sopron, 1970. 77 p.

University of Forestry and Timber Industry. (Compil. István Hiller) Sopron, 1970. 74 p.

Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián… Sopron 1919-1969. (szerk. Herpay Imre) Sopron, 1970. 331 p.

Hiller, István: Die Etwicklung der holzindustriellen Ausbildung an der Akademie in Schemnitz. In: Zbornik referátov na sympózin vo Zvolene v septembri 1970 pri prilezitosti lesnickych vyroci. Antol, 1971. p. 73-91.

Hiller István: Die Forstakademie Schemnitz als Wiege des holzindustriellen Hochschulunterrichtes. In: Allgemeine Forstzeitung. 1971. 1. p. 6

Alma Mater (Bevezető a soproni Erdészeti és faipari Egyetem életébe.) Írták: Béldi Ferenc, Igmándy Zoltán stb.) Sopron, 1972. 132 p.

Urgela, Jozef: Professor Wilckens a zaklady Akademickej vyski lesnictva v Banskej Stiavnici. Diss. Antol, 1972

Hiller István: Hazánk első szakkönyvtárának kialakulása. Az Erdészeti és Faipari Egyetem Könyvtárának története. Kézirat. Sopron, 1975. 291 p.

Kolossváry Szabolcsné: Az erdőgazdálkodás története Magyarországon. Bp. 1975, Akad. K. 526 p.

Schellhas, Walter: Der Plan der Errichtung einer Forstakademie in Verbindung mit der Bergakademie Freiberg (sachen) 1799 bis 1809 (Walter Schellhas, Eberhard Wächtler. Freiberg, 1975. p. 38-39. (Ver9ffentlichen des Wissenschaftlichen Informationscentrums der Bergakademie Freiberg. 51.)

Mantel, K.: Forstliche Biographie vom 14. Jahrhundert bis zur Gegenwart: zugleich eine Einführung in die Forstliche Literaturgeschichte. (K. Mantel, J. Pacher.) 1. Bd. Hannover, 1976. VII, 441 p. (Mitteilung des Instituts für Forstpolitik und Raumordnung der Universität Freiburg i. Br.: Arbeitsbereich Forstgesichte).

Vlachovic, Josef: Die Bergakademie in Banská Stiavnica (Schemnitz) im 18. Jahrhundert. In: Wissenschaftpolitik in Mittel- und Osteuropa. Wissenschaftliche Gesellschaften, Akademien und Hochschulen im 18. und beginnenden 19. Jahrhundert. Hrsg. Erik Amburger, Michal Ciesla, László Sziklay. Berlin, 1976, Camen. p. 206-220

Buff, J.: abbildung des Gedenksteines für Prof. Dr. H.D. Wilckens im Arboretum der Universität für Forstwirtschaft und Holzindustrie in Sopron. In: Forst und Holzwirt 1977. 24. p

Hafner, Franz: Zusammenhänge der Schemnitzer Akademie mit den österreichischen Anstalten in der forstlichen Lehre und Forschung. In: Sammelband des forst-jagd- und holzwirtschaflichen Museums in Antol. 9. 177. p. 183-197.

Hiller István: Az Erdészeti és Faipar Egyetem Központi Könyvtára. Sopron, 1978. 38.p.

Buff, J.: Delegation des Ungarischen Forstvereins ehrte deutschen Forstmann. Der Deutsche Forstmann. 1979. 12. 361. p.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem. Sopron, 1979. 64 p.

Hafner, Franz: Die erste akademische forstliche Lehrstalt des Kaiserliches Österreich war in Schemnitz. In: Centralblatt für das gesamte Forstwesen. 97. Jg. 1980. 4.H p. 193-208

Hiller István: Zur Gesichte der Bibliothek der Universität für Forstwesen und Holzindustrie in Sopron/VR Ungarn. Freiberg, 1980. p. 30-31. (Veröffentlichungen des Wissenschaftlichen Informationszentrums. 84.)

Mantel, Kurt: Freiburg i.Br.: Persöhnliche Mitteilung vom 4. Juli 1980.

(Buff, J.): Der Ungarische und der Nordwestdeutsche Forstverein handelten nach dem Vorbild von H.D. Wilckens. In Der Deutsche Forstmann. 1981. 8. p. 217.

Ein heimatlicher Waldkranz für einen fast vergessenen Deutschen. Der Nordwestdeutsche Forstverein ehrte Ungarn seinen Landsmann Prof. H.D. Wilckens. In: Harz-Kurier, 1981. 6. 12.

In Ungarn hochgeert – in seiner Harzer Heimat vergessen. Studiengruppe des Nordwestdeutschen Forstvereins ehrte Prof. Dr. Heinrich David Wilckens aus dem Harzdistrikt. OKA 1981. 6. 12.

Professor Dr. H.D. Wilckens aus Wolfenbüttel. Wegbereiter der Forstwissenschaft in Ungarn. In: Holz-Zentralblatt. 94. sz. 1981. aug. 7. p. 1449

Hiller, István – Schmidmaier, Dieter: Heinrich David Wilckens. Student an der Bergakademie Freiberg und erster Professor des Forstinstitutes in Schemnitz zum 150. Todestag am 25. mai 1982. Freiberg-Sopron, 1982. 29 p. (Veröffentlichungen des Wissentschaftlichen Informationscentrums der Bergakademie Freiberg. 98.).

Hiller István: Wilckens Henrik Dávid emlékezete. Erdőgazdaság és Faipar. 1982. 7. 6-7. p.

J.K.: Umweltschutz in der Zeit der Aufklärung. Gedenkfeier zum 150, Todestag des aus Wolfenbüttel stammenden Professors Dr. Heinrich David Wilckens (1763-1832) im Historischen Arbeitskreis zur Erforschung Wolfenbüttels. In: Wolfenbütteler Zeitung. 19982. Mai 28. p. 10.

Hiller István: Ma 150 éve halt meg Wilckens Henrik Dávid. Az Erdő. 1981. 469.p.

Leipold Árpád: Heinrich David Wilckens (1763-1832). Gedenken zum 150. Todestag. In Forst- und Holzwirt. 37. Jg. 12. 1982. Juni 25. p. 322-327.

Müller, Dieter: Fachexkursion der Hessischen Landesforstschule Schotten nach Österreich und Ungarn. In: Der Deutsche Fortmann. 1982. 5. p. 122-126.

Gerencsér Miklós: Készül az emlékfa. Népszabadság. 1982. október 9. 8.p.

Raabe, P.: Ein Wolfenbütteler Gelehrter aus den Spuren von Jan Brozek – Heinrich David Wilckens und die polnische Gelehrten-Gesichte am ende des 18. Jahrhunderts (Theatrum Europeum, Festschift E.M.) Szarota. München 1982, Fink.

Kunert, Heinrich: Schemnitz und leoben. Corpszeitung des Corps Schacht in Leoben. 23. Jg. 1.H. 16.p.

Gesenius K.: Lexikon eruditorum aliorumque Privatorum Brunsvicensium. 4. Bd. (Sch-Z.)

Hiller, István: Egy ismeretlen kéziratos emlékbeszéd Wilckens Henrikről. In: Erdőgazdaság és Faipar 1983, 10. 8-9
Oroszi, Sándor: Wilckens Henrik Dávid In: Für L.-Pintér J. szerk./ Magyar Agrártörténrti életrajzok: R-Zs Bp.: MMGM, 1989 645-647

Frank Kropp, Zoltán Rozsnyay: Niedersächsischen Forstische Biographie-Ein Quellenband – In: „Aus dem Walde” 1998, Mitteilungen aus der Niedrsächsischen Landesforstverwaltung, Heft 51. Hannover, 1998

Az Erdésznagyjaink arcképcsarnoka

1. Fekete Lajos (1837 - 1916)
2. Fekete Zoltán (1877 - 1962)
3. Roth Gyula (1873 - 1961)
4. Moór Arthur (1923 - 1985)
5. Haracsi Lajos (1898 - 1978)
6. Török Béla (1894 - 1934)
7. Dívald Adolf (1828 - 1891)
8. Koltay György (1899 - 1961)
9. Káldy József (1920 - 1983)
10. Fodor László (1855 - 1924)
11. Walek Károly (1878 - 1952)
12. Bedő Albert (1839 - 1918)
13. Babos Imre (1901 - 1979)
14. Fehér Dániel (1890 - 1955)
15. Bencze Gergely (1854 - 1925)
16. Modrovich Ferenc (1887 - 1947)
17. Csapody István (1930 - 2002)
18. Jankó Sándor (1866 - 1923)
18. Győrfi János (1905 - 1966)
20. Lámfalussy Sándor (1890 - 1975)
21. Kövessi Ferenc (1875 - 1945)
22. Nemky Ernő (1909 - 1986)
23. Majer Antal (1920 - 1995)
24. Igmándy Zoltán (1925 - 2000)
25. Bezzegh László (1917 - 1990)
26. Magyar János (1911 - 2006)
27. Wilckens Henrik Dávid (1763 – 1832)